Београд.

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Администрација: Кнез Михаилова, 46/I. | Уредници: АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ | Београд, 1 октобра 1927. БРОЈ 17 — ГОДИНА VIII. | Власник за А. Ж. П. МИЛИЦА ДЕДИЈЕР | Излази 1 и 15 у месецу. — Годишња претплата 48 дин. За иностранство 60. — Примерак 2 динара.

Наша скупштина.

17 и 18 септембра делегати свих наших Женских Покрета састали су се да заједничким радом на годишњој скупштини Алиансе поновио документују своју непоколебљиву вољу да у пркос свих препрека истрају у борби док не постигну свој циљ. Да ова борба баш није лака, о томе смо се уверили из приказа делегата, које су нам дали на скупштини. Индолентна средина у којој треба да се продире са нашим идејама, ненаклоност власти, конзервативност жена самих — главне су сметње продирању феминизма. Женски Покрети досад нису клонули, нису се заразили песимизмом, који буја цвета око нас, јер их потпомаже вера у праведност наше борбе. Није нас страх будућности, кад смо на овој скупштини видели одлучност делегата и њихову верност идеји.

На овој скупштини нисмо решавали неке велике проблеме, јер још није време за то, али довршили смо нашу организацију и израдили програм рада за најближу будућност. О томе је председница Алиансе на отварању скупштине рекла следеће:

„Друга редовна скупштина Ал. Ж. П. има пре свега задатак да доврши техничку страну њене организације. Пре годину дана, на скупштини у Броду, дали смо са измењеним правилима Алианси облик и суштину, на овој скупштини треба да допуном правила и примањем пословника завршимо ту важну страну сваке организације, јер је и она једна између гаранција за успешан рад. Не смемо ту страну ни потцењивати ни прецењивати — али сваки колективан рад мора да стоји под извесним формама, друкчије би зашао у нередници плиновање и неред. Разуме се да је далеко важнији од техничке стране сваке организације *дух*, који влада у њој и који даје свакој њеној енунцијацији карактеристично обележје. Тај дух који води, јача, даје подстрека колективној вољи, не сме да буде нешто што је случајно залутало у њу. Он мора да буде компонента њене идејне основе, њених циљева, моралних и етичких побуда. Мирном савешћу можемо да кажемо да Ал. Ж. П. и сваки појединн Ж. П. имају све знакове таквог једног озбиљног покрета, зато могу да очекују успех свога рада, зато могу да постану органски део целокупног живота.

Од свакога покрета — националног, социалног, културног — има људска заједница тек онда стварну корист, ако успе да оствари чврсте везе међу својим члановима. Те везе се остварају и јачају *међусобним поверењем, солидарношћу и пожртвованошћу*. Ал. Ж. П. искрено тежи томе да успостави међу својим члановима чврсту везу, базирану на овим особинама. Ако буде ова веза неприкосновена, Ал. има могућност опстанка и напретка. Тек међусобно поверење отвара врата за плодан рад, *успех* гарантује солидарност у извођењу заједничких задатака, а пожртвовање даје раду светао печат несебичности. Чланови Ал. Ж. П. дали су баш ове године доказ, шта могу да остваре искреним међусобним поверењем, солидарношћу и пожртвовањем: они су нам омогућили да издајемо наш четрнаестодневни лист »Ж. П.« Ви знате да смо били, тако рећи, празних руку, кад смо донели одлуку за наш заједнички лист и било је много песимистичких мишљења да нећемо издржати ни месец дана. Али, сви П. разумели су важност заједничког листа као средства за пропаганду наших идеја, и дали су му драге воље прву материалну основу и тако омогућили његово излажење. Остаћак нашега листа је везан за нашу свест и за наше покретање; ми од једне друге стране не можемо да очекујемо ма какву помоћ. Можда ће и у будућности доћи случај, кад ће бити потребан понован апел на солидарност и пожртвовање чланова Ал., и уверена сам да ће наћи одјека, јер сви ми знамо да имамо само оно што смо у стању да створимо сами. У томе погледу феминистички покрет је сасвим сличан радничком покрету: један и други, пошто не наилази на одобравање конзервативне већине, мора да се ослања само на свест својих идејних присталица. Пошто ми не можемо да обезбедимо нашим присталицама материалних користи, можемо се обратити само њиховој свести, *и што је баш оно што даје њиховом одзиву много вишу вредност*. До какве висине се може попети солидарност и пожртвовање оних, које удружује идеја, за то су нам диван пример раденици.

Сећате се последњег револта у Бечу, 15 јула, који је тражио и многе жртве. За породице палих жртава скупили су аустријски раденици до данас суму од три милиона динара. Ту суму откинули су раденици и раденице од свога минималнога прихода и тиме су сјајно документовали своју класну солидарност, своје велико пожртвовање. До таквих узвишених чина доводи предана љубав за идеју. Овај пример даје нам најјаче побуде да свом снагом радимо у циљу да пробудимо свест и солидарност код наших жена, да их оспособимо за оваква велика дела.

Надам се да ће после ове наше скупштине наступити време нашега интенсивнога рада за остварење наших циљева. То нам у овој години, на жалост, није било могуће из различитих узрока, о којима ћемо говорити у извештају извршног органа. Ова нада има стваран разлог у чињеници да почињемо нову радну годину са јавном манифестацијом за право гласа и она нека буде знак да се свом јачином спремамо за рад. Ви знате колики је још отпор против наших захтева, како се омаловажава феминистички покрет — зато треба да буде наша манифестација озбиљна и јака. Тај отпор долази, по моме мишљењу, у великој мери од оног духа, који најјаче влада у нашој земљи — то јест милитаристички дух. Он ставља на прво место чисто мушке особине, одржава војничко деспотски менталитет, који продире у јавни и породични живот. Овај дух није ни мало погодан за женине захтеве, јер је сасвим противан њеном расположењу. Он се ослања на гвоздену дисциплину, на потчињеност, тражи апсолутно покоравање једној вољи и цени жену само као биће које има једини задатак да рађа чврст подмладак, будуће војнике. Наравно да нас ово не сме плашити ни заустављати на нашем путу, напротив морамо свим средствима сузбијати овај специфично мушко-милитаристички менталитет. Женини захтеви се примају само тамо, где преовлађује мирна продукција, јер у њој може да учествује жена као потпуно равноправан члан.

Ако буде почела новоизабрана Н. С. са законодавним радом, као што је било обећано у изборној агитацији, Ал. чекају важни задатци. Већ на ланској скупштини израдили смо наше предлоге за закон о општинама — а ни до данас нисмо могли да их предамо; надајмо се да ће нова скупштина, и тај закон и остале који чекају на унификацију, узети у расправу. Један између најважнијих у тој серији је грађански законик и треба за њега да израдимо наше предлоге у духу нашега програма и закључака интернационалних феминистичких конгреса. Наши предлози треба да буду за тај законик базирани на принципима равноправности жене и мужа у браку, равноправности у наследству мушке и женске деце, на принципима највеће правне заштите ванбрачне деце и т. д. Надајмо се да нас тај рад чека, он ће нам дати прилику да опширније говоримо о нашим захтевима и нашим идејама.

Тако видите да нас чека у будућности велики и озбиљан посао. Ми га можемо извршити добро и у *општу* корист, не само у корист жене, ако будемо испуниле све услове, који су потребни нашој организацији за успешан рад и о којима сам говорила у уводу, то јест: техничка организација мора бити беспрекорна, дух који води наш покрет мора истицати из његове идејне основе и морају га дизати моралне и етичке норме, а све нас мора чврсто везати међусобно, искрено поверење, солидарност и пожртвовање.«

Београд. Алојзија Штеби.

Марија Јамбришакова

о њеиној осамдесетогодишњици.

Хрватски је женски свијет прославио почетком овога мјесеца ријетку славу, јер осамдесетогодишњица Марије Јамбришакове значи у исто вријеме и прославу свечарице као и одлични јубилеј хрватскога школства и хрватскога женскога културнога рада уопће. Мало има жена у нашем јавном животу, које могу да покажу толико позитивних успјеха свога рада, као што то може наша свечарица, толико извршених дела, која од дана оснутка па до данас живи све јачим, све интензивнијим животом, јер су била основана у прави час, јер су изашла из праве народне потребе, јер су изграђена љубављу и оданошћу.

Обдарена од природе једнако бистрим схваћањем, јасном снагом просуђивања као и топлим женским срцем и јаком вољом, Марија Јамбришакова на основу сретне синтезе свих душевних способности од првога часа свога јавног дјеловања наступа у животу сигурно и мирно, одрješито и неустрашиво, јер се ни у којем случају не да да заведе само једном страном богате своје душевности. И кад је нешто упознала снагом свога схваћања као исправно и добро, она ће то приргрлити свим жаром чувственога свога живота, да то онда вољном енергијом прометне у позитиван, користан и успјешан рад. Управо је зачудно с колико мужевне одважности и сигурности наступа Марија Јамбришакова већ у младим својим дјевојачким — да не рекнем готово још дјетињим — годинама. Већ као млада седамнаестогодишња учитељица она види мане и недостатке тадање школе, слабу спрему народних учитеља и наступа енергично и ријечју и пером, да се те мане уклоне, да се школство дигне на вишу разину интелектуалну и моралну, јер ће само тада моћи да право служи потребама свога народа.

Стекавши у иноземству солидну и свестрану образованост одбија Јамбришакова сајну понуду у туђини, па се враћа у домовину своју, да ревним трудом и истрајним радом изграђује хрватско школство, напосе оно за женску младеж.

Вођена живом жељом да придигне хрватску жену, да је на основу дубље образованости учини слободним човеком, који ће по својим способностима и склоностима моћи да бира своје животно звање и занимање. Марија се Јамбришакова даје свим својим силама на тај рад понајприје као учитељица грађанске школе. Али она доскора увиђа, да прилике и животне потребе траже од жене још већу образованост, и то онакову, која ће је учинити способном да уђе након прописних студија у сва звања, и зато се Јамбришакова бори, да се за женску младеж оснује прва женска средња школа; она се бори за то у многим предавањима, на скупштинама и анкетама, она пише о том чланке и расправе, да предобије јавно мишљење за ту идеју. На кад је године 1892. основан женски лицеј као први завод те врсте у читавој бившој Аустро-Угарској монархији, Марија Јамбришакова прши на том заводу несамо дужност наставнице педагогије већ је она у потпуном смислу ријечи духовни вођа читавога завода. Њезин идеал да узгоји жену до слободнога човјека, налази ту своје остварење и она

кроз деценије узгаја на томе заводу хрватскоме народу и најбоље учитељице и највреднije матере. Она не да, да се рад у школи обуздава и веже било каквим насилним средствима и ограничењима, долазила она ма с које стране, већ тражи слободан развој дјечјега духа, настоји да изграђује младе дјевојачке душе у свим сферовима који воде коначноме циљу: слободноме узгоју значаја. Ипак Марија Јамбришакова не схваћа слободу човјека онако; како се то редовно данас схваћа, учинити жену слободном не значи ову је изнијети на улицу, како је то учинило наше доба; за њу није слобода пуки дар, који даје човјеку овлаштење на свако дјело, већ је слобода обвеза велика и узвишена, која од човјека тражи највећи самопријегор и највеће жртве, кад се ради о великој и вриједној ствари. Слобода је за њу дужност вишега реда, дужност у Кантову смислу, она на коју човјека нитко не сили, већ коју је одабрао сам слободном вољом својом, па јој зато мора да остане вјеран до задњега даха. А она сама даје свима ученицама својима најсавршенији примјер вјерности и оданости своме звању. Без и каквих личних амбиција, воњења увијек и у свакоме часу вишим погледима и трајним вреднотама, Марија Јамбришкова стоји непомично на своме мјесту и кроз дуги низ година служи несебичном љубави своме народу на тај начин, да му шаље ревне просвјетитељице и да му узгаја интелигентне жене и мајке. А то своје звање чини она једнаким заносом и жаром све до у старост своју. И то је оно чему се о њеној осамдесетогодишњици дивимо, да је могла и знала до у старост своју сачувати тај чисти занос правог идеализма, који никада не пада у незадраву сентименталност, али увијек придиже, јача, и чини дух и срце спремнијим и отпорнијим за рад и борбу.

И тако нам Марија Јамбришакова даје животом и радом својим свједочанство примјера несебичног и пожртвованог рада и савјесног вршења дужности — социјалне радније и слободна човјека проведена је у њој у ријетко чистом облику. А сви ми — бивше њене ученице — поносне смо на то, да је из једне хрватске куће изашла толика женска снага, која је кроз деценије савјесно и устрајно служила придизању женскога свијета, те једнако штујемо своју као и значајна човјека, који је наступивши у младој доби својој мужевном одважношћу знао да сачува до у старост своју племенити занос и жар чисте женске душе и који је свагдје тамо положио руку своју, гдје се радило на придизању женског свијета. И све ми, које смо се у своме животу и развитку окористиле изравно или посредно плодовима њена рада, јасно осјећамо и знамо, да јој се можемо одужити само тако, да савјесно и ревно стојимо свака на своме мјесту, да вјерно вршимо дужности своје, и да тековине њена рада и настојања чисте и неокаљане предајемо младим женским нараштајима. А то ће — мислим — бити и најлепши дар учитељици нашој о њеној осамдесетогодишњици.

Загреб. Др. Зденка Смрекар.

Методе „Женске Странке".

На скупштини Алиансе Женских Покрета дато је на питање једног делегата објашњење о Женској Странци. То објашњење је било у главноме ово: Женска Странка је по програму и циљу чисто феминистичка организација, можда ће имати другојаче методе рада, и изражено је жаљење што су се поцепале феминистичке снаге. Ово објективно објашњење дало је Ж Странци повода за дугу и нестварну изјаву у »Новостима«. »Правди« и »Времену« од 21 септембра. Ова изјава објаснила је оно што смо на скупштини још означили са „можда", наиме то да се њене методе рада битно разликују од наших. Да се добро виде рјаве намере ове изјаве, потребно је да је детаљније анализујемо.

Изјава даје у својој целости утисак да је хтела Ж. Странка с њом да се рекламује као будни чувар чланова Женских Покрета и Нар. Женског Савеза и потом то да уноси међу чланове неповерење према овим нашим организацијама.

Женска Странка се од свога оснивања безуспешно труди да прикаже своју организацију као *политичку* организацију свих жена. Заблуда је јасна свакоме: као што не могу да створе индустријски раденици организације *политичко бесправне жене* да стварају *политичку* организацију. Женска Странка може да се претвори у политичку партију тек онда кад буду имале жене активно и пасивно право гласа, али све до тог момента мора и она — радо или нерадо — трпети да је убрајамо у друштво са феминистичким и социалним програмом. Поред тога првобитнога услова — политичких права жена — њој недостаје још други важан знак политичке партије, то јест *политички програм*. Из њеног програма, на пример, знамо да ће захтевати истраживање материнитета (15 члан њеног програма и јединствено оригиналан на целоме свету), али не знамо што је за *политичку* партију много важније од истраживања материнитета, да ли се признаје монархистичким, републиканским, централистичким, федералистичким и т. д. принципима политичког уређења државе. Због тога је и остаје наша карактеристике Ж. Странке: феминистичка организација.

Женска Странка назива себе у поменутој изјави »јединственом политичком организацијом за све жене наше државе« и продужује: »Догод захтеви жена за изменама у законодавству не буду задовољени у смислу равноправности, определиваће према постојећим мушким партијама значило би растурање снага«. Кад смо ово прочитали, обузело нас је искрено сажаљење са женама целога света. Где год имају жене политичка права, оне су одмах растуране снаге и политички се определиле и ако још морају да воде оштру борбу за равноправност у законодавству. У Аустралији н. пр. боре се жене баш сада — жене политичко потпуно изједначене са мушкарцем — да се у закону материално не запоставе учитељице према учитељима; Немице — и оне имају већ осам година политичка права — боре се за равноправност у грађанском законику и т. д. Оне нису чекале на равноправност у законодавству, него су ишле у политичке партије. Нису знале да ће се једног лепог дана обистинити стара изрека „Ex oriente lux", коју им доноси наша Женска Странка — жене не растурајте се по политичким партијама док нисте у законодавству изједначене. Ову своју поуку је Женска Странка употребила само зато да покаже непоученом свету, како су баш Женски Покрети прекршили тај основни принцип, који је увела у историју феминизма наша Женска Странка и како тиме баш они растрају снаге. Јер, у поменутој изјави каже Ж. Странка:

»Међутим, на утрове Ж. Покрета, а кроз лист тога друштва, пале су изјаве против Женске Странке, у којима се наводи да су жене већ опредељене према мушким партијама, и осуђује став неутралности који има Женска Странка према осталим странкама — После оваквих изјава било би логично и коректно да су чланице управе Ж. Покрета обавестиле чланице свога друштва, а и све остале јавност за коју су се мушку странку определиле, да би се знало чије интересе заступају и да ли су све у истој странци и сложне или свака заступа другу мушку странку. Тиме би се створила могућност да се при јаснијој светлости оцени рад кругова Ж. Покрета, а наше жене изјасне да ли су за овакву акцију или нису."

Пре но што одговоримо на ово искривљено тумачење става Женских Покрета према политичким партијама, тражимо од Женске Странке да јасно каже кад и где смо восуђивали став неутрални Ж. Стр. према осталим партијама«. Док то не учини, ми је сматрамо за некоректног и нелојалног борца феминизма.

На суштину овога пасуса имамо следеће да кажемо: Женски Покрети нису тако тесногруди као што је Ж. Стр., која има ову одредбу (чл. 16 статута): „У друге политичке партије чланице Ж. Стр. могу улазити само по овлашћењу Главног Извршног Одбора и при тме морају се обавезати да ће се првенствено покарактерисати дисциплини Ж. Странке." Напротив — Женски Покрети чак препоручују својим чланицама да се организују у мушким политичким партијама, са једином обавезом према Ж. П. да раде у мушким партијама за женско право гласа. Ми имамо толико поверења у феминистичку свест наших чланица да ни не вежемо никаквом дисциплином Ж. П., ако би хтеле ступити у *праве политичке партије*, а не у надри-политичке партије као што је Ж. Стр. Логично следи из тога да се Женски Покрети као организације политички не могу опредељивати и „заступати интересе" ма које партије, јер се не могу определити на толико страна на колико се определе његове чланице. Такве апсурдности нису могуће. *Ако смо икад прекршили тај принцип, Женска Странка нека изволи наступити доказима.*

Своју крајње нелогичну и некоректну збрку о политичкој опредељености Ж. Покрета завршава изјава Ж. Странке овим сумњичењем:

„Женски Покрет није политичка организација. Политичка удружења жигошу се као неморална ако примају новчану помоћ од државне власти, јер се тиме одричу своје самосталности и независности — у политичкој акцији неопходних елемената.

Женски Покрет пак, као просветно-културно друштво прима субвенцију од државних власти, од Мин. Нар. Здравља и др., и тако одржава своје домаћичке курсеве."

Намера је провидна. Прво докажуј да Ж. Покрети нису политичке организације, а после тврди да прикривају своју политичку опредељености према члановима. Дакле, они су политично опредељени, а ипак наступају као да су политички неутрални,

Д-р Анке Безант.

Поводом њене осамдесетогодишњице.

Ретка је особа која ће се прославити првог октобра по целоме свету; ретка је особа која је на социалном пољу урадила теоријски и практично мноштво значајних дела; која је хиљаде непросвећених увела у храм светла, науке, која је осушила бујицу суза беднима и високо их подигла; ретка је особа са толиком ерудицијом, интелигенцијом; која је проучила рационалистичку филозофију запада и емоционалну истока, религије од прастаре мудрости до модерне, ретка је особа која је дала човечанству толико ингениозних дела. Та ретка жена која задивљује својим неуморним алтруизмом и шири љубав братства, опламењује срца, о којој се много полемизовало и писало, која је имала челичну вољу, јесте — Анне Безант (Eni Beznt).

Као дете у својим првим животним корацима била је праћена великом љубављу мајчином, коју је дечјом душом пригралила и вруће враћала да доцније у животу ту љубав према мајци пренесе на човечанство. Бернар Шо вели о њој: »Она је жена, која се брзо одлучи. Слушала је многе покрете и друштва, док је напослетку нашла сама себе. Прелази њени ниску били постепени, она је увек дошла у неки покрет скоком и почела проповедати нову веру пре него што су запањени мотриоци посумњали да је стара уздрмана«.

Почела је проучавати религије: католичку и све остале у Енглеској и као жена пастора напала је комбинацију библијског фетишизма са биготским детерминизмом. Ускоро се дала на знанствено поље и приближила се покрету слободних мислилаца, који је био изазван Дарвиновим открићем симултане еволуције природном селекцијом. Кад је атеистички покрет слободних мислилаца оживио социализам, она ступа у прве редове као борац за идеје овога покрета. У то доба је била позната као највећи говорник не само у Енглеској, већ у целој Европи. Нитко је није наткрилио, она је радила смело и енергично. Она се не боји полицијског суда, тамнице; њена лична храброст и одлучност одржавале су је да устраје у раду, којему се посветила. И на политичком пољу учествује у агитацији за Ирски Устав, да би се извојевали бољи животни услови и напредак ирском народу. Била је и у редовима агитатора и говорника у прилог незапослених радника гладног истока — мирила, благо утицала на масе огорчене. Помагарала је да се радно време радницима снизи и повише приходи. Енергично је наступала да се омогући васпитање и обука и слабој, болешљивој деци и тражила је лекарски преглед и школске кухиње за децу.

Студија индијског и колониалног питања потакнула ју је да пође на Далеки Исток као пионир за социални напредак, да смањи супериорност беле расе и инфериорност Индијанаца. У Индији благосиљају њу милиони људи ради њеног племенитог рада. У борби за слободу и не зависност стајала је на страни правде, уз индијски народ, који је у знак поверења изабрао председником Народне Скупштине. »Кад је го спођа Безнт дошла у Индију«, вели о њој индијски писац, »почела је најпре да тумачи религију за религијом наглашујући јединство верованља и тежњи. Даљње је њено дело да васпитање стави на религиску основицу. Трајни споменик њеног васпитног деловања је Хинду Универзитет, што ју је она организовала.« Оснутком Хинду Универзе дала је импулс да је се и у друге школе увела религиска обука, и поставила је школу на базу национализма. Идеја је њој уздизање народа и развијање под правичним владањем основаним на вољу народа.

Тај велики борац на социалном, педагошком и политичком пољу позива на међусобно служење и љубав, и основа комосанске редове — ложе у неким европским државама, Индији и Америци, где се примају и жене за чланове потпуно једнако као мушкарци.

Проучавајући религије није чудо да ју то доведе до једне универзалне религије, коју учи Теозофија. Написала је анализу дела о тајној науци« Хелене Петровне Блаватски, која је основачица Теозофског Друштва. »Свело заблесне« пише она, »те ми све загонетно постаде јасно, јер сам осетила светло што ме обасја и разумела да је свршено моје трајење, јер сам нашла истину...«

Из атеизма прелази у теизам изнашајући своје мишљење у многим делима теозофским као: Прастара мудрост, Окултна хемија, Живоги Алкионови и т. д. У многим своји списима показује духовну везу међу свима религијама.

Тако је Ени Безнт читавог свог живота скупљала људе силасећи к њима припадали они западу или истоку. Раширила је широм света разумевање за духовну делатност, коју је пре убацила у свет њена претходница Хелена Петровна Блаватски.

Године 1925 прослављо је цео свет, који за њу зна, педесетогодишњицу његова јавнога рада. Очекивало би се да ће престати својим интензивношћу, но напротив она још дејствује непрекидно. Издаје дневник »New-India« (Нова Индија) и лист »Theosophist«, који је орган Теозофског Друштва, са седиштем у Адиару крај Мадраса. Осим тога она је главни тајник »Народнога Одбора« у Индији. Заслуга њена у том Одбору је што је пробудила код индијског народа националну свест и тако су они оправдали потребу своје слободе и др-

а то само за јавност и чланице. Томе је додата морална пука о политичким партијама, које примају помоћ од државних власти и у истом духу се износи како прима Ж. Покрет државну субвенцију. Није потребно баш много бистрине и да се увиди веза међу политичком опредељеношћу и субвенцијама.

Но, Ж. Стр. није се задовољила само тиме да сумњичи Ж. Покрете због дволичне игре, него је ишла у својој пакости још даље и довела политички-неполитички Ж. П. у везу са Народним Женским Савезом. О томе каже ово:

»Ако би Женски Покрет био политичка организација, онда му ни у ком случају не би било место у Женском Савезу, поред осталих друштава хуманих, културних и просветних. Ж. Савез није политичко тело ни по облику, ни по сушгини, ни по намени. Он не може да има ону гипкост организације и ону једнообразност које су неопходне за политичку акцију. Свако политичко дејство међу хуманим и др. савезним друштвима имало би као неминовну последицу цепкање и распадање те тако важне културне тековине. Назад, ступајући у неко хумано или просветно или културно друштво, поједине личности не изражавају тиме жељу за политичком активношћу, нити се обавезују на партиску послушност. Зато, пометње о сушгини и карактеру једне организације код оних који су јој на врху, могу имати кобне последице и за најплеменитије културне тековине наших жена.«

Прво каже Ж. Странка сасвим категорички да Женски Покрети нису политичка оријентација, а овај цитирани пасус почиње са »Ако« и гради на томе услову целу једну мрачну перспективу о „Кобним последицама политичке организације Н. Ж. С. Ово је мајсторски рад језуитске логике и донкихотског начина борбе против Женских Покрета и Нар. Женског Савеза.

На крају своје изјаве каже Ж. Странка: »Свака промена мишљења код појединих личности око Ж. Покрета која их приближује Ж. Странци, биће пријатељски и срдачно поздрављена и примљена.«

Чланице Женских Покрета имају пуно разлога после ове изјаве да темељно промене своје мишљење, али тако да их не приближује Ж. Странци него удаљава од ње.

Београд. Алианса Женских Покрета.

Претплаћујте се на „Ж. Покрет"!

Породични додатци.

На ланьском конгресу Интернационалне Феминистичке Алиансе расправљало се о једном врло важном питању, — о додатцима за породице са децом. Препоручен је био као најбољи онај систем, који су увели француски индустријалци: систем заједничких каса једне исте индустриске гране. Дебата о томе питању није могла довести до дефинитивног закључка, и питање је остало нерешено. Сагласност је била постигнута само у томе, да је потребно да се породични додатак оствари у свима земљама и у свима гранама рада, и да тај додатак треба да примају *саме мајке.*

Сада јављају из Аустралије, да је ово питање решила Нова Зеландија нарочитим законом, који носи назив „Закон о помоћи породицама". Питање је решено на следећи начин:

Као база је узет приход, који има једна породица, т.ј. муж и жена. Новим законом се одређује додатак од 5 шилинга недељно за свако дете испод 14 година, и тај додатак *прима мајка.* Овај додатак примају само оне породице, чији хранитељ има приход, који се сматра као минимум за егзистенцију; када је његова плата већа од тог минимума, породица има такође право на додатак, али целокупно примање не сме бити веће од одређеног минимума за егзистенцију, више 5 шилинга за свако дете испод 14 година.

Као миниум за егзистенцију рачуна со 4 фунте и 4 шилинга недељно, за једну породицу од два члана (муж и жена). Овај ће пример показати ефекат закона: ако два хранитеља, *А* и *В* зарађује недељно по 4 фунте и 14 шилинга, т.ј. 10 шилинга више од одређеног минимума за егзистенцију, и први има једно дете, а други четворо деце, жена хранитеља *А* не добија додатак, а жена хранитеља *В* добија додатак од 10 шилинга недељно, тако да целокупни породични приход износи онај минимум за егзистенцију од 4 фунте и 4 шилинга, више 5 шилинга за свако дете, дакле 5 фунти и 4 шилинга недељно.

Приход за покриће исплате ових породичних додатака добиће се на тај начин, што се послодавцима наплаћује порез од 3% на целокупан износ суме, коју дају за раденичке плате. Средства за додатак чиновничким породицама и породицама оних које не обухвата тај закон, држава ће добити једним општим опорезивањем. Изгледа да ће се овај закон проширити и на остале државе Аустралије.

Из овога приказа не видимо само један општи напредак у социалном законодавству, већ и нешто друго, наиме то да новозеландска влада сматра као минимум за егзистенцију једне породице од четири члана месечни приход од бližу 5.000 динара т.ј. суму, коју на ма влада сматра да је довољна за живот породице једног високог чиновника са четворо, па и већим бројем деце.

Са Скупштине Алианце Женских Покрета.

17 и 18 септембра у Београду је одржана Скупштина Алиансе Женских Покрета на којој су учествовали делегати Женских Покрета из Београда, Загреба, Љубљане, Сарајева Босанског Брода, Крагујевца, Вараждина, Сплита, Бугојна и Белог Манастира.

На дневном реду су овога пута била само стављена питања, која се односе на унутрашњу организацију и пројекат за будући рад Женских Покрета. Примљен је пословник и допуњена су правила у томе смислу, што је лист »Женски Покрет« постао орган Алиансе, т.ј. званичан орган свих Женских Покрета.

Према дебати, која је о листу вођена, могло се констатовати, да су сви Покрети потпуно задовољни правцем, који је лист заузео. Изражена је само жеља да се поред изразитих чланака доносе у мало већем броју и популарни чланци за широке слојеве наших жена. У томе погледу је дат налог свима Покретима, да у што већем броју придобивају сарадници, које би слале дописе о разним неправдама, што их срећемо на сваком кораку, оцртавајући конкретне догађаје, који најбоље илуструју потлачен положај жене.

На скупштини је донета дефинитивна одлука да се 9 октобра одржи зборови у свима местима где се налазе Женски Покрети. Сваком Покрету је стављено да самостално организује овај збор на такав начин, који ће имати најбољег резултата према локалним приликама. Општа је жеља била та, да по могућству на зборовима говоре и мушкарци, који би тиме доказали своју солидарност у погледу женских захтева за ослобођење. Ови зборови се одржавају у овоме моменту, пред отварање Парламента, који очекујемо да ће донети много нове законе, и извршити ревизију већ постојећих закона, од којих ће зависити положај жене у нашој држави. Сматрамо да је дужност свима женама, и свима онима, који се боре за праву и равноправност сви грађана у нашој земљи, да потпомогну акцију жена и допринесу да и наши закони буду инспирисани модерним тежњама — изједначење сви грађана пред законом, без разлике класа и пола. Сви Женски Покрети врше најживље припреме за ову велику манифестацију.

Наши политичари су обећавали приликом последњих избора, да ће нови Парламент најактивније радити на доношењу закона и усредсређивању пажње на нашој земљи. Из тога разлога Алианса Женских Покрета верује да ће ускоро бити у могућности да развије (ву своју активност у смислу свога програма, т. ј. за борбу да се побољша положај наше жене у законодавству и да се жене изједначе у правима и дужностима са мушкарцима.

На крају скупштине је извршен избор новог Извршног Органа, са седиштем у Београду. Председница је остала г-ца Алојзија Штеби, п.председница г-ца Милица Влајић, секретари г-ца Милена Атанацковић и г-ђа Вера Кијевац и благајник г-ђа Дара Мародић.

Приликом осе Скупштине, 17 септембра, у просторијама Женског Клуба је одржао предавање г. Св. Мародић, који је на изванредно јасан начин изнео данашње привредне прилике у целоме свету, убедљиво и на основу тачних цифара успео је да покаже где се налазе узроци ових великих економских поремећаја и кризе, која је завладала у целоме свету, а која највише погађа баш нас жене. На крају, као стручњак, изразио је своје мишљење, да жене преко својих организација нису у могућности да допринесу ништа директно побољшању привредних прилика, али зато могу индиректно огромно много учинити. Као главни узрок привредних поремећаја, који изазивају дубоке друштвене ране, г. Мародић сматра да је или сам рат, или припрема за рат. Дакле, жене су у могућности да спрече овај узрок тиме, што ће радити да се упостави сталан мир међу народима, у коме смислу треба да организују своје редове за борбу против рата. Такође, жене треба да раде да се не дозволи рушење за сада једине установе, која окупља народе у циљу одбране светског Мира — Лиге Народа — већ да раде на њеном усавршавању.

Конференсиер, г. Мародић, је срдачно поздрављен.

После заједничког ручка, на коме су без велике помпе, скромно и искрено сви присутни делегати изјавили да се у овоме кругу осећа ретка срдачност и узајамно поверење, делегати су се разишли пуни воље за енергичан рад и борбу.

Идућа годишња скупштина ће се одржати у Загребу.

Жене-професори и нов чиновнички Закон.

Према најновијем пројекту новог чиновничког Закона, професорски ред је јако погођен, а нарочито женепрофесори. Сви ће бити разврстани у групу ниже; и ма да остаје иста плата, напредовање је спорије, јер је потребан дужи број година провести у истој групи. Од четврте групе професори не могу даље, па ни директори, сем понеких (једна четвртина од целокупног броја) које Министар по своме нахођењу између свих изђвоји (док су у трећој групи шефови кабинета, тако рећи деца и — директори!) Професорима је потребно тридесет пет година да добију пуну пенсију и тиу приправничке, значи тридесет осам година рада. А кад се има на уму дуже школовање и ступање на дужност обично са двадесет пет година, и изузетно тежак каталог у старим рукама, онда је за професоре још тежи овај нови Закон. Пуна пенсија се добија у шесетој години у најбољем случају. За ову генерацију, физички исцрпену ратом, година пенсионисања је много даље, јер нови пројекат Закона негира све године рада пре професорског испита.

Што се тиче жена-професора, оне би овим Законом биле више оштећене него ратници. За њих пуна пенсија и не постоји, јер је не би могле ни доживети. Много више могле би полагати испит за време рата — због рата, — некима није испит ни допуштен, пошто су жене професори добиле указ тек Уредбом октобра 1920 године.

Према томе, Закон треба пречишћати — нарочито члан 10, тачку 6 — и рашчланити: да се члан 15 Уредбе од 1923 озакони за ратом ометене; да се објасни како ће се примењивати нови Закон за оне наставнице од којих се професорски испит није тражио, а оне су га доцније, после рата, полагале. Исто тако су и млађе генерације ометене, пошто за време рата нису могле студирати.

Мора се захтевати стање данашње, затечено.

Жалосно је данас тражити оно што се има, а не мислити на какво побољшање. Али, и ако су професори оквалификовани као људи без енергије, ипак треба одлучно тражити да се исправе све неправде које нови Закон доноси. Ово нису више интереси појединаца наставника него интереси државе. На будућим генерацијама осетила би се ова неправда.

За фонд листа.

Пренос . .	10.281
Женски Покрет, Београд . .	600
Ђирила Штеби за јун и август	40
Алојзија Штеби за јун и август	40
Николије Поповић Скопље . .	100
Миша Станишић уч. I. р. . .	100
Свега . .	11.221

Породични додатци. На ланьском конгресу Интернационалне Феминистичке Алиансе расправљало се о једном врло важном питању, — о додатцима за породице са децом. Препоручен је био као најбољи онај систем, који су увели француски индустријалци: систем заједничких каса једне исте индустриске гране. Дебата о томе питању није могла довести до дефинитивног закључка, и питање је остало нерешено. Сагласност је била постигнута само у томе, да је потребно да се породични додатак оствари у свима земљама и у свима гранама рада, и да тај додатак треба да примају *саме мајке.*

Сада јављају из Аустралије, да је ово питање решила Нова Зеландија нарочитим законом, који носи назив „Закон о помоћи породицама". Питање је решено на следећи начин:

Као база је узет приход, који има једна породица, т.ј. муж и жена. Новим законом се одређује додатак од 5 шилинга недељно за свако дете испод 14 година, и тај додатак *прима мајка.* Овај додатак примају само оне породице, чији хранитељ има приход, који се сматра као минимум за егзистенцију; када је његова плата већа од тог минимума, породица има такође право на додатак, али целокупно примање не сме бити веће од одређеног минимума за егзистенцију, више 5 шилинга за свако дете испод 14 година.

Као миниум за егзистенцију рачуна со 4 фунте и 4 шилинга недељно, за једну породицу од два члана (муж и жена). Овај ће пример показати ефекат закона: ако два хранитеља, *А* и *В* зарађује недељно по 4 фунте и 14 шилинга, т.ј. 10 шилинга више од одређеног минимума за егзистенцију, и први има једно дете, а други четворо деце, жена хранитеља *А* не добија додатак, а жена хранитеља *В* добија додатак од 10 шилинга недељно, тако да целокупни породични приход износи онај минимум за егзистенцију од 4 фунте и 4 шилинга, више 5 шилинга за свако дете, дакле 5 фунти и 4 шилинга недељно.

Приход за покриће исплате ових породичних додатака добиће се на тај начин, што се послодавцима наплаћује порез од 3% на целокупан износ суме, коју дају за раденичке плате. Средства за додатак чиновничким породицама и породицама оних које не обухвата тај закон, држава ће добити једним општим опорезивањем. Изгледа да ће се овај закон проширити и на остале државе Аустралије.

Са Скупштине Алианце Женских Покрета. 17 и 18 септембра у Београду је одржана Скупштина Алиансе Женских Покрета на којој су учествовали делегати Женских Покрета из Београда, Загреба, Љубљане, Сарајева Босанског Брода, Крагујевца, Вараждина, Сплита, Бугојна и Белог Манастира.

На дневном реду су овога пута била само стављена питања, која се односе на унутрашњу организацију и пројекат за будући рад Женских Покрета. Примљен је пословник и допуњена су правила у томе смислу, што је лист »Женски Покрет« постао орган Алиансе, т.ј. званичан орган свих Женских Покрета.

Према дебати, која је о листу вођена, могло се констатовати, да су сви Покрети потпуно задовољни правцем, који је лист заузео. Изражена је само жеља да се поред изразитих чланака доносе у мало већем броју и популарни чланци за широке слојеве наших жена. У томе погледу је дат налог свима Покретима, да у што већем броју придобивају сараднице, које би слале дописе о разним неправдама, што их срећемо на сваком кораку, оцртавајући конкретне догађаје, који најбоље илуструју потлачен положај жене.

На скупштини је донета дефинитивна одлука да се 9 октобра одрже зборови у свима местима где се налазе Женски Покрети. Сваком Покрету је стављено да самостално организује овај збор на такав начин, који ће имати најбољег резултата према локалним приликама. Општа је жеља била та, да по могућству на зборовима говоре и мушкарци, који би тиме доказали своју солидарност у погледу женских захтева за ослобођење. Ови зборови се одржавају у овоме моменту, пред отварање Парламента, који очекујемо да ће донети много нове законе, и извршити ревизију већ постојећих закона, од којих ће зависити положај жене у нашој држави. Сматрамо да је дужност свима женама, и свима онима, који се боре за праву и равноправност сви грађана у нашој земљи, да потпомогну акцију жена и допринесу да и наши закони буду инспирисани модерним тежњама — изједначење сви грађана пред законом, без разлике класа и пола. Сви Женски Покрети врше најживље припреме за ову велику манифестацију.

Наши политичари су обећавали приликом последњих избора, да ће нови Парламент најактивније радити на доношењу закона и усредсређивању пажње на нашој земљи. Из тога разлога Алианса Женских Покрета верује да ће ускоро бити у могућности да развије (ву своју активност у смислу свога програма, т. ј. за борбу да се побољша положај наше жене у законодавству и да се жене изједначе у правима и дужностима са мушкарцима.

На крају скупштине је извршен избор новог Извршног Органа, са седиштем у Београду. Председница је остала г-ца Алојзија Штеби, п.председница г-ца Милица Влајић, секретари г-ца Милена Атанацковић и г-ђа Вера Кијевац и благајник г-ђа Дара Мародић.

Приликом осе Скупштине, 17 септембра, у просторијама Женског Клуба је одржао предавање г. Св. Мародић, који је на изванредно јасан начин изнео данашње привредне прилике у целоме свету, убедљиво и на основу тачних цифара успео је да покаже где се налазе узроци ових великих економских поремећаја и кризе, која је завладала у целоме свету, а која највише погађа баш нас жене. На крају, као стручњак, изразио је своје мишљење, да жене преко својих организација нису у могућности да допринесу ништа директно побољшању привредних прилика, али зато могу индиректно огромно много учинити. Као главни узрок привредних поремећаја, који изазивају дубоке друштвене ране, г. Мародић сматра да је или сам рат, или припрема за рат. Дакле, жене су у могућности да спрече овај узрок тиме, што ће радити да се упостави сталан мир међу народима, у коме смислу треба да организују своје редове за борбу против рата. Такође, жене треба да раде да се не дозволи рушење за сада једине установе, која окупља народе у циљу одбране светског Мира — Лиге Народа — већ да раде на њеном усавршавању.

Конференсиер, г. Мародић, је срдачно поздрављен.

После заједничког ручка, на коме су без велике помпе, скромно и искрено сви присутни делегати изјавили да се у овоме кругу осећа ретка срдачност и узајамно поверење, делегати су се разишли пуни воље за енергичан рад и борбу.

Идућа годишња скупштина ће се одржати у Загребу.

Жене-професори и нов чиновнички Закон. Према најновијем пројекту новог чиновничког Закона, професорски ред је јако погођен, а нарочито женепрофесори. Сви ће бити разврстани у групу ниже; и ма да остаје иста плата, напредовање је спорије, јер је потребан дужи број година провести у истој групи. Од четврте групе професори не могу даље, па ни директори, сем понеких (једна четвртина од целокупног броја) које Министар по своме нахођењу између свих изђвоји (док су у трећој групи шефови кабинета, тако рећи деца и — директори!) Професорима је потребно тридесет пет година да добију пуну пенсију и тиу приправничке, значи тридесет осам година рада. А кад се има на уму дуже школовање и ступање на дужност обично са двадесет пет година, и изузетно тежак каталог у старим рукама, онда је за професоре још тежи овај нови Закон. Пуна пенсија се добија у шесетој години у најбољем случају. За ову генерацију, физички исцрпену ратом, година пенсионисања је много даље, јер нови пројекат Закона негира све године рада пре професорског испита.

Што се тиче жена-професора, оне би овим Законом биле више оштећене него ратници. За њих пуна пенсија и не постоји, јер је не би могле ни доживети. Много више могле би полагати испит за време рата — због рата, — некима није испит ни допуштен, пошто су жене професори добиле указ тек Уредбом октобра 1920 године.

Према томе, Закон треба пречишћати — нарочито члан 10, тачку 6 — и рашчланити: да се члан 15 Уредбе од 1923 озакони за ратом ометене; да се објасни како ће се примењивати нови Закон за оне наставнице од којих се професорски испит није тражио, а оне су га доцније, после рата, полагале. Исто тако су и млађе генерације ометене, пошто за време рата нису могле студирати.

Мора се захтевати стање данашње, затечено.

Жалосно је данас тражити оно што се има, а не мислити на какво побољшање. Али, и ако су професори оквалификовани као људи без енергије, ипак треба одлучно тражити да се исправе све неправде које нови Закон доноси. Ово нису више интереси појединаца наставника него интереси државе. На будућим генерацијама осетила би се ова неправда.

Међународни конгрес за заштиту деце. Међународни конгрес за заштиту деце одржаће се у Женеви од 5 до 10 септембра 1925 године. Конгрес ће се бавити са 4 питања: 1. Заштита деце у случају рата; 2. Заштита деце у случају грађанског рата; 3. Заштита деце у случају елементарних непогода; 4. Заштита деце у случају економских криза.

Женски Покрет, Београд . . 600
Ђирила Штеби за јун и август 40
Алојзија Штеби за јун и август 40
Николије Поповић Скопље . . 100
Миша Станишић уч. I. р. . . 100
Свега . . 11.221

Победа кубанских жена. Кубанске жене су прве међу женама Јужне и Средње Америке, које су добиле право гласа под сасвим једнаким условима као и мушкарци. Закон, који им даје то право био је примљен у парламенту са великом већином од 91 гласа. Против гласова је било само осам.

Признање жени. — Госпођа Кантакузен, позната и нашим женама са конгреса Мале Женске Антанте године 1924 у Београду, члан је општинског одбора у Букурешту. Као такву делегирала ју је букурешка општина на конгрес представника општинских заступа, који је био пре кратког времена у Паризу. Прво је била изабрана за потпредседницу једне између комисија на конгресу, а после је била изабрана и за председницу конгреса, што су примили општински представници са приличним чуђењем, како јавља један француски лист.

Још једна нова победа. — Норвежанка Gudrun Fragstal, стара 19 година, положила је са одличним успехом за капетана лађе.

Женски Покрет, Београд . . 600
Ђирила Штеби за јун и август 40
Алојзија Штеби за јун и август 40
Николије Поповић Скопље . . 100
Миша Станишић уч. I. р. . . 100
Свега . . 11.221

Претплаћујте се на „Ж. Покрет"!

Међународни конгрес за заштиту деце. Међународни конгрес за заштиту деце одржаће се у Женеви од 5 до 10 септембра 1925 године. Конгрес ће се бавити са 4 питања: 1. Заштита деце у случају рата; 2. Заштита деце у случају грађанског рата; 3. Заштита деце у случају елементарних непогода; 4. Заштита деце у случају економских криза.

Женски Покрет, Београд . . 600
Ђирила Штеби за јун и август 40
Алојзија Штеби за јун и август 40
Николије Поповић Скопље . . 100
Миша Станишић уч. I. р. . . 100
Свега . . 11.221

Победа кубанских жена. Кубанске жене су прве међу женама Јужне и Средње Америке, које су добиле право гласа под сасвим једнаким условима као и мушкарци. Закон, који им даје то право био је примљен у парламенту са великом већином од 91 гласа. Против гласова је било само осам.

Признање жени. — Госпођа Кантакузен, позната и нашим женама са конгреса Мале Женске Антанте године 1924 у Београду, члан је општинског одбора у Букурешту. Као такву делегирала ју је букурешка општина на конгрес представника општинских заступа, који је био пре кратког времена у Паризу. Прво је била изабрана за потпредседницу једне између комисија на конгресу, а после је била изабрана и за председницу конгреса, што су примили општински представници са приличним чуђењем, како јавља један француски лист.

Још једна нова победа. — Норвежанка Gudrun Fragstal, стара 19 година, положила је са одличним успехом за капетана лађе.

Женски Покрет, Београд . . 600
Ђирила Штеби за јун и август 40
Алојзија Штеби за јун и август 40
Николије Поповић Скопље . . 100
Миша Станишић уч. I. р. . . 100
Свега . . 11.221

Претплаћујте се на „Ж. Покрет"!

Националистичка нетрпељивост.

Госпођа Марица Бартол из Љубљане послала нам је кратко објашњење с обзиром на то што су је напали због осеја о италианским списатељкама. Њен допис објављујемо драге воље и само се чудимо да живе у доба најживљих интернационалних односа у свима гранама јавнога живота још људи, који се узнемиравају кад се пише објективно о уметницима другога народа, и ако нисмо с њима баш у најбољем политичком пријатељству. Таква нетолеранција само је доказ националног шовинизма и сиробуржујске тесногрудости.

Госпођа Батролова пише следеће: „У Трсту излази једини словеначки женски лист »Женски Свет,« који доноси у сваком броју по један есеј о списатељкама различитих народа. У броју од августа донео је слику и приказ дела италианске списатељке Матилде Серао, која је поред Аде Негри највећа, најсјанија и најплоднија италианска списатељка. Ако говори »Женски Свет« о великим списатељкама свих народа, мора да говори — као женски лист — и о великим списатељкама италианског народа. Истина је да фашизам страшно затире словеначку мањину у Италији, али фашизам је режим од данас до сутра. Неког дана ће и њега нестати, као што је нестало досад свако претерано насиље. Врло добро разумем да сваког Југословена боли ово гушење нашега живља, а упркос томе морамо признати величину оних који је имају.

Политику и уметност не смемо мешати подједнако, политика је ствар за себе, а уметност је интернационална, и тиме својина свих.

Кад сам добила због есеја о Матилди Серао писмо, у којем ми се пребацује да уздижем Италијанку, била сам веома запрепашена што још постоји наивност те врсте. У писму ми се каже да сам се огрешила о свој народ и писац ме пита, да ли сам кадгод видела да би Италиани писали о нашим списатељкама. Писац ни мало не мисли на то да ми, на жалост, немамо још ни једне Матилде Серао, ни једне Аде Негри, и да словеначки лист, који излази у Трсту мора пренашати ствари из италианског културног живота. Словеначком часописима у Италији већ су избројани часови. Али и без тога »Женски Свет«, ако ће бити у културноме погледу објективан, не сме правити разлике међу великим женама свих народа.

Лично за себе морам напоменути само ово: писала сам о словеначким и словенским стварима кад није било ни трага о људима, који ме сада оптужују. Кад сам живела међу Италианима, писала сам у »Словенскоме Свету« и „Единости“, о словенској уметности, нарочито о руској, а у »Единости« је изашло неброј мојих чланака против наших ранијих и садањих тлачитеља — против Италијана. Двадесет година била сам у управи Ћирил-Методове подружине, била сам уредница првога словеначког женског листа »Словенке« и то у време кад сам била општинска учитељица у Трсту, то јест кад су ми били господари Италијани! Где су били у то доба сви они, који сад из сигурног места оптужују мене због тога, јер сам представила Словенкама велику италианску списатељку?«

Љубљана. Марица Бартол.

Скупштина Народног Женског Савеза.

Скупштина Народног Женског Савеза одржаће се 16, 17 и 18 октобра на Палићу код Суботице.

Дневни ред Скупштине:

I. дан

1.) Отварање Скупштине.
2.) Извештај Управног Одбора.
3.) Извештај Надзорног Одбора.

По подне

4.) Г-ца Милева Петровић проф. »Војна обавеза за жене.«

II. дан

5.) Расправа о васпитању и реорганизацији школа за женску омладину.

а) Основна настава, грађанске школе: референт г-ђа Милка Умбергер, учитељица из Љубљане.

б) Женске Стручне школе: референт г-ђа Јелена Марковић, учитељица у пенсији, из Београда, кореферент г-ђа Познанова, учит. из Панчева.

в) Женске Средње Школе: референт г-ђа Др. Зденка Смрекар, директор из Загреба, кореферент г-ца Даринка Стојановић, професор из Београда.

г) Хигиена и Школа: референт Др. Вера Михалинец-Квинц, наставница хигиене на Женским Гимназијама у Загребу.

III. дан

6.) Пријем резолуција.
7.) Избор нове Управе.
8.) Питања и предлози.

По подне опроштајни састанак.

О турској жени.

Из великих догађаја, који су се последњих година одиграли у Турској и собом донели многе реформе, турске жене извукле су велике и много користи за себе. Велики реформатор Кемал паша подарио им је у новим законима као из рога изобиља толика права да се оне збиља морају осећати задовољне и поласкане. Доскора тако рећи без икаквих права, одједном постале су моћни фактор у организму друштва и државе. И турска интелектуалка, која је из раније била спремљена и васпитавана од великих умова, лако је и са много окретности примила подарена јој права и брзо се снашла у новој улози.

Али, као што се о менталитету појединих народа не може понекад изрећи општи суд, тако исто о жени из једне државе у којој су дуго спутавана права и потпуно ограничен круг делања, не можемо тако брзо дати тачну дефиницију, нарочито кад се она налази на прагу новог живота. Са великим догађајима у новијој турској историји долази и велики преокрет у положају турске жене са Истока, коју су њихови људи чували као неки накит, пазили као какво дете, спутавали као роба у својој себичности, и разумевали само у једном смислу, а о њиховим душевним преимућствима слабо се интересовали. Ако се у томе вечитом детету под утицајем неког великог духа појавила јача воља за самосталношћу, то је била обележена бунтовношћа, изрод људски!

Што се интелигентна турска жена није осетила збуњена од толиких права, објашњава се тиме што су многе од њих још давно осетиле важност улоге, која ће им се у социалном животу наметнути стицајем околности и преокретом који живот са разним променама у себи носи. Јер, хтеле жене или не, то иде својим током и увлачи жену у живот и борбу скоро подједнако човекову.

Живећи, тако рећи, одвојене од спољнег света, турске жене — наравно интелигентне — много су се занимале страном књижевношћу. И под њеним утицајем стекла се прва тежња да изиђу из уског круга, да осете виши слободнији живот и покажу да су и оне способне за исте физичке и умне радове као и европске жене. Јер, ма да обасипане поклонима у својим харемими, оне су осећале да има нешто примамљивије од накита, велова, слаткиша и улоге вечито чуваног и маженог детета, како су их држали њихови људи и мужеви, а то је слобода кретања и мисли и право да и она активно а не само иза кулиса, подупре и покрене механизам друштва и државе и покаже извесне (в је способности.

Дошли су велики догађаји. У њиховој земљи уздрмао се и покренуо из основа цео дотадањи систем, велике реформе су изведене и на површину или, боље рећи, на једну достојну висину подигао се један човек гвоздене воље и несаломљив у својим намерама, носећи и привођећи у дело велике идеје — invincible Кемал-паша. Цела Турска, нарочито турска жена, видела је своју слободу, дочекала велики дан и почетак нове ере.

—

Имала сам прилике да често будем у друштву турских жена и да у другим разговорима осетим њиову горућу жељу за истинитим дељем у свима правцима. Оне већ почињу да заузимају видно место на пољу просвете и уметности. Ту скоро су две даме основале штампарију у којој је особље већином женско. У Уметничкој Академији имају више женских ко мушких и много показују велике и нарочите способности.

Сама се држава стара да женскима изађе исто тако на сусрет као и мушкима, да их окрепи и потпомогне у њиховим великим тежњама и искреним напорима, који се сад у доба препорођаја Турске испољавају свуда на пољу рада, науке, уметности. Држава даје четири до пет милиона само на декоративну уметност. У Еренкеју, на азиској страни, у једној старој полукаменој и полудрвеној кући, окруженој старим дрветима, боровима и чемпресима, станује председница многих женских друштава, г-ђа Ламнија Рефик, унука Митад-паше*) (по мајци). Срдачност њенога пријема очарала ме је, али култура и образованост њена још више. У њеном гостољубивом дому било је сакупљено повеће друштво жена: Туркиња, Енглеskиња, неколико Францускиња и Италианака. Нисам се осећала ни мало усамљена, јер су све те жене говориле један општи језик просвећених кроз који се провлачила велика идеја будућности — просвећивање.

Турска жена осећа се као један нов члан у општој породици жена, које се боре и раде за своја права, и у томе показује много агилности и суптилности духа. Уопште, види се велики напредак руковођен и стално потпомогнут снажном вољом великога Реформатора, који се стара да лепе и велике идеје приведе у дело.

Али, има и таквих жена, чија је индолентност духа толико велика колико и телесна им непокретност (дуга навика и обичај у животу неких виших кругова да се нигде не креће пешице). Оне не желе да их пробуде из сна, неспособне су за сваку акцију и рачунају да су откривањем лица јавно изобличене. Па и ако је покривање лица законом укинуто, промакне ипак по неки покривен фантом улицом. И питате се: да ли тиме прикрива свој гњев, ругобу лица или лепе очи за које жели да остану невидљиве за цео свет?

Међутим, многе жене из народа откриле су и сувише своје тело. Виђала сам по неку вратарку или њој сличну да је одевена као нека улична жена, због чега се — кажу — дешавају многе сцене у кући па и разводи и у том случају мужевима је под претњом ускраћено да сувише користе своја права.

Жена са села — а и нека варошанка — носи још тако зване чаршаве, са откривеним лицима наравно, али ће кроз кратко време и та одећа бити укинута законом, да буде замењена и другом упрошћенијом.

Спољни изглед турске жене није више загонетка. Има их и врло лепих, али је сад оборено оно мишљење да се иза сваког покривала лица крије по нека лепотица. Главе обавијају сад креповима или свилом у виду лаких турбана, припијених јако уз главу, по неке носе на средини више чела алем као камење.

Наџије Наим ханум и Керим Хамид ханум, велики апостол женских права, као и Лемнија Рефик ханум достојне су места са којег се труде да преобразе и васпитају турску жену.

Ханум Азис беја, старога дипломате говори с тугом и чежњом о кокетним јашмацима и чаробним вечерима у каицима на мору, кад су жене пред погледом људи промицале као недостижне визије преко Златног Рога и Чаробног Босфора. Али, и ако са чежњом говори о укинутој старој тоалети и прошлом времену, не одушевљавајући се садашњошћу, она је ипак одевена по последњој париској моди! И она се несвесно вара, јер у доба јашмака прошла је њена младост а садашње време са својим новинама, захватило је јесен њенога живота, коју нико, па ни Кемал-паша одагнати не може!...

Сам Кемал-паша, човек каквог само векови могу дати, схватио је величину улоге жените и дајући јој толика права потпуно је придобио за себе. У томе ће му бити, и јесте, једна од већих сила његових. После Мухамеда великог учитеља њиховог, јавља се колосална фигура Гази Кемал-паше, великог реформатора, који је у души целога народа, а нарочито турске жене, подигао вечити споменик. Он је открио једну моћ с којом се мора рачунати у животу друштвене породице. А да је жена заслужила та права, најбоље ће показати њен успех на пољу јавнога рада.

Београд. **Вука де ла Мартиниер Велимировић.**

*) Митад-паша био је гувернер Смирне и добио при уставу за Турску, али га је доцније убио султан Абдул Хамид.

Белешке.

Један леп успех. — Госпођица Мица Влајић, потпредседница Алијансе Женских Покрета и управна чланица Београдског Женског Покрета, положила је судијско-адвокатски испит са једногласно, чему се веома радујемо и на чему јој срдачно честитамо.

Бран у Кини. — Добар познавалац Кине, В. Филшнер, пише о браку у Кини следеће:

»По кинеским појмовима је муж апсолутан господар у својој кући. Он може да ради што год хоће. Сасвим друге норме важе за жену: она је дужна да му се безузетно покорава. Штогод се деси слабо у брачноме животу — крива је жена. Развод брака добија се врло лако и законом су признати следећи узроци за развод: женина љубомора, њена непослушност према родитељима мужа, њена наклоност ка брбљивости и краћи, немоћан живот и кршење дужности, у кратко све карактерне мане. Муж сме жену напустити одмах, ако она има одвратну болест или какву телеснуману. Али, што је за жену најгоре, то је право мужа на неограничено телесно кажњавање жене, зато батине нису узрок за развод брака; само ако иде кажњавање тако далеко да муж жену убије, муж се кажњава смртномказном — и та казна је угушење. Жена нема права да се одбрани од батињања, а највише још се замера, ако диже руку против својих или мужевљевих родитеља.

Кинез има још једно средство да се може легалним путем ослободити своје жене. Он има право да је прода. У месту Си-нинг-фу је вредност жене једнака вредности коња. Ако женине ноге нису довољно осакаћене, њена је вредност мања и прода се са 15-до 16 таела, то је цена врло слабог коња. За 50 таела добија се већ бољи »материал«, а најпотпунија жена достиже цену од 100 таела. Али, таква жена је већ луксуз, који дозвољају само мандарини и богати трговци.

Развод брака постиже се и тиме, ако један од супружника из слободне воље иде у смрт, и обично је тај супружник жена, која не може безграничноно трпети.

Шибење. — Нашу прочелницу госпођу Милену Дефилипис задесио је дне 30 августа о г. тежак ударац, снашла је велика жалост смрћу њезиног доброг супруга. Пок. Јарко Дефилипис, управитељ Монте Промина, био је члан друштва Женског Покрета и помагао га твором и зборо м. Племенитом покојнику вјечна успомена, а нашој одличној прочелници искрено саучешће.

Штампарија »МЛАДА СРБИЈА« Београд, Усковна 6а. — Телефон 14-40